2024/884

19.3.2024.

DIREKTIVA (EU) 2024/884 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

od 13. ožujka 2024.

o izmjeni Direktive 2012/19/EU o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi (OEEO)

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 192. stavak 1.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

nakon prosljeđivanja nacrta zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora ([1]),

nakon savjetovanja s Odborom regija,

u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom ([2]),

budući da:

(1) Direktiva 2012/19/EU Europskog parlamenta i Vijeća ([3]) stupila je na snagu 13. kolovoza 2012. i zamijenila je Direktivu 2002/96/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ([4]).

(2) Fotonaponske ploče, koje nisu bile obuhvaćene područjem primjene Direktive 2002/96/EZ, uključene su u područje primjene Direktive 2012/19/EU od 13. kolovoza 2012., njihovim uvrštavanjem u kategoriju 4. priloga I. i II. kako je navedeno u članku 2. stavku 1. točki (a) Direktive 2012/19/EU.

(3) Člankom 13. stavkom 1. Direktive 2012/19/EU predviđa se da države članice moraju osigurati da proizvođači električne i elektroničke opreme (EEO) snose troškove sakupljanja, obrade, oporabe i za okoliš prihvatljivog zbrinjavanja otpadnog EEO-a od korisnika koji nisu privatna kućanstva, a koji potječe od proizvoda stavljenih na tržište nakon 13. kolovoza 2005.

(4) Sud Europske unije („Sud”) proglasio je 25. siječnja 2022. u svojoj presudi u predmetu C-181/20 ([5]) zbog neopravdanog retroaktivnog učinka nevaljanim članak 13. stavak 1. Direktive 2012/19/EU u dijelu u kojem se odnosi na fotonaponske ploče stavljene na tržište između 13. kolovoza 2005. i 13. kolovoza 2012. Sud je utvrdio da je prije donošenja Direktive 2012/19/EU zakonodavac Unije državama članicama ostavio izbor da zahtijevaju hoće li troškove gospodarenja otpadom od fotonaponskih ploča snositi trenutačni ili prethodni posjednici otpada ili proizvođač ili distributer fotonaponskih ploča, u skladu s člankom 14. Direktive 2008/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ([6]). Zatim je zakonodavac Unije u članku 13. stavku 1. Direktive 2012/19/EU utvrdio pravilo prema kojem te

([1]) SL C 184, 25.5.2023., str. 102.
([2]) Stajalište Europskog parlamenta od 6. veljače 2024. (još nije objavljeno u Službenom listu) i odluka Vijeća od 4. ožujka 2024.
([3]) Direktiva 2012/19/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi (OEEO) (SL L 197, 24.7.2012., str. 38.).
([4]) Direktiva 2002/96/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 27. siječnja 2003. o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi (OEEO) (SL L 37, 13.2.2003., str. 24.).
([5]) Presuda Suda (veliko vijeće) od 25. siječnja 2022., VYSOČINA WIND a.s./Česká republika – Ministerstvo životního prostředí (C-181/20, ECLI:EU:C:2022:51).
([6]) Direktiva 2008/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. studenoga 2008. o otpadu i stavljanju izvan snage određenih direktiva (SL L 312, 22.11.2008., str. 3.).

troškove u svim državama članicama moraju snositi proizvođači, uključujući u vezi s proizvodima koje su proizvođači već stavili na tržište u trenutku kad je Direktiva 2008/98/EZ bila na snazi. Sud je utvrdio da se mora smatrati da se to pravilo primjenjuje retroaktivno i da stoga može povrijediti načelo pravne sigurnosti te da ga takva retroaktivnost čini nevaljanim u pogledu fotonaponskih ploča stavljenih na tržište prije stupanja na snagu Direktive 2012/19/EU.

(5) Sud je u svojoj presudi također utvrdio da okolnost da je država članica donijela zakonodavstvo protivno direktivi Unije prije donošenja te direktive sama po sebi ne predstavlja povredu prava Unije s obzirom na to da se ostvarenje rezultata propisanog navedenom direktivom ne može smatrati ozbiljno ugroženim prije nego što ona bude dio pravnog poretka Unije.

(6) Presuda Suda izravno podrazumijeva da bi članak 13. stavak 1. Direktive 2012/19/EU trebalo izmijeniti tako da se ne primjenjuje u pogledu otpada od fotonaponskih ploča od korisnika koji nisu privatna kućanstva, a koje su stavljene na tržište između 13. kolovoza 2005. i 13. kolovoza 2012. Nadalje, s obzirom na razmatranja utvrđena u presudi Suda, potrebno je izmijeniti Direktivu 2012/19/EU i u odnosu na financiranje otpada od fotonaponskih ploča iz privatnih kućanstava na koje se primjenjuje članak 12. Direktive 2012/19/EU, te u odnosu na ostali EEO, kako u pogledu otpada iz privatnih kućanstava tako i od korisnika koji nisu privatna kućanstva, koji je u situaciji usporedivoj s onom fotonaponskih ploča.

(7) Člankom 2. stavkom 1. točkom (b) Direktive 2012/19/EU područje primjene te direktive prošireno je od 15. kolovoza 2018. na sav EEO. Slično fotonaponskim pločama, EEO koji nije bio obuhvaćen područjem primjene Direktive 2012/19/EU u skladu s njezinim člankom 2. stavkom 1. točkom (a), ali je ušao u njezino područjem primjene od 15. kolovoza 2018. u skladu s njezinim člankom 2. stavkom 1. točkom (b) („EEO iz otvorenog područja primjene”) prethodno također nije bio uključen u područje primjene Direktive 2002/96/EZ. Stoga su države članice prije donošenja Direktive 2012/19/EU, u skladu s člankom 14. Direktive 2008/98/EZ, mogle izabrati hoće li zahtijevati da troškove gospodarenja otpadom od tog EEO-a snose trenutačni ili prethodni posjednici otpada ili proizvođač ili distributer te opreme. Stoga bi primjena članka 13. stavka 1. Direktive 2012/19/EU na EEO iz otvorenog područja primjene, zbog razloga navedenih u presudi Suda, bila protivna načelu pravne sigurnosti. Nadalje, s obzirom na to da je Direktivom 2012/19/EU EEO iz otvorenog područja primjene obuhvaćen tek od 15. kolovoza 2018., članak 13. stavak 1. trebalo bi izmijeniti na način da se ne primjenjuje na EEO iz otvorenog područja primjene stavljen na tržište između 13. kolovoza 2005. i 15. kolovoza 2018.

(8) Kao zrcalna odredba članka 13. stavka 1. Direktive 2012/19/EU, koji se primjenjuje na korisnike koji nisu privatna kućanstva, člankom 12. stavkom 1. te direktive u vezi s njezinim člankom 12. stavkom 3., nameće se financiranje troškova sakupljanja, obrade, oporabe i za okoliš prihvatljivog zbrinjavanja OEEO-a iz privatnih kućanstava proizvođačima kad je riječ o proizvodima stavljenima na tržište nakon 13. kolovoza 2005. Zbog razloga navedenih u presudi Suda, u mjeri u kojoj se te odredbe primjenjuju na financiranje tih troškova gospodarenja otpadom za fotonaponske ploče stavljene na tržište između 13. kolovoza 2005. i 13. kolovoza 2012. te na EEO iz otvorenog područja primjene stavljen na tržište između 13. kolovoza 2005. i 15. kolovoza 2018., one bi se također primjenjivale retroaktivno na način koji je protivan načelu pravne sigurnosti. Stoga bi članak 12. Direktive 2012/19/EU trebalo izmijeniti na način da se ne primjenjuje na fotonaponske ploče stavljene na tržište između 13. kolovoza 2005. i 13. kolovoza 2012. ni na EEO iz otvorenog područja primjene stavljen na tržište između 13. kolovoza 2005. i 15. kolovoza 2018.

(9) Direktivom 2012/19/EU dopunjuje se Direktiva 2008/98/EZ, koja je jedan od općih zakonodavnih akata o gospodarenju otpadom u Uniji. Članci 8. i 14. Direktive 2008/98/EZ stoga se primjenjuju na gospodarenje otpadom od fotonaponskih ploča i otpadom od EEO-a iz otvorenog područja primjene za razdoblje tijekom kojeg fotonaponske ploče i EEO nisu obuhvaćeni područjem primjene Direktive 2012/19/EU na temelju izmjena njezinih članaka 12. i 13. ovom Direktivom.

(10) Člankom 14. stavkom 4. i člankom 15. stavkom 2. Direktive 2012/19/EU predviđeno je da EEO stavljen na tržište bude označen, kao prvi izbor u skladu s europskom normom EN 50419 koju je donio Cenelec u ožujku 2006. Ta je norma revidirana kako bi se ažurirala u njoj sadržana upućivanja na Direktivu 2012/19/EU. Upućivanje na normu u tim člancima trebalo bi ažurirati kako bi se upućivalo na revidiranu verziju europske norme EN 50419 koju je Cenelec donio u srpnju 2022.

(11) Člankom 15. stavkom 2. Direktive 2012/19/EU predviđeno je, kako bi se bez dvojbe mogao odrediti datum kad je EEO stavljen na tržište, da države članice osiguravaju da se na oznakama na EEO-u jasno navodi da je EEO stavljen na tržište nakon 13. kolovoza 2005. Kao posljedicu izmjena članaka 12. i 13., članak 15. stavak 2. trebalo bi izmijeniti u odnosu na fotonaponske ploče i EEO iz otvorenog područja primjene kako bi se u njemu razjasnilo da se obveza označivanja primjenjuje tek od 13. kolovoza 2012. u odnosu na fotonaponske ploče i tek od 15. kolovoza 2018. u odnosu na EEO iz otvorenog područja primjene.

(12) Kako bi se u budućim revizijama Direktive 2012/19/EU zadržalo načelo pravne sigurnosti, važno je obratiti posebnu pozornost na sprečavanje donošenja bilo kakvih odredaba koje bi mogle imati neopravdane retroaktivne učinke. Osim toga, potrebno je dati jasnoću i predvidljivost proizvođačima EEO-a u odnosu na uvjete poslovanja koji su bili na snazi u trenutku stavljanja njihovih proizvoda na tržište. Taj pristup pomaže u izbjegavanju rizika nastanka nepredvidljivih troškova povezanih s budućim gospodarenjem OEEO-om. Nadalje, važno je da se takvim revizijama poštuje hijerarhija otpada kako je utvrđena u članku 4. Direktive 2008/98/EZ.

(13) U skladu sa Zajedničkom političkom izjavom država članica i Komisije od 28. rujna 2011. o dokumentima s objašnjenjima ([7]), države članice obvezale su se da će u opravdanim slučajevima uz obavijest o svojim mjerama za prenošenje priložiti jedan ili više dokumenata u kojima se objašnjava veza između sastavnih dijelova direktive i odgovarajućih dijelova nacionalnih instrumenata za prenošenje. U pogledu ove Direktive, zakonodavac smatra opravdanim dostavljanje takvih dokumenata.

(14) Okolišno neprihvatljiva obrada otpada od fotonaponskih ploča i otpada od EEO-a iz otvorenog područja primjene dovodi do značajnih štetnih učinaka na zdravlje i na okoliš. Stoga je važno osigurati propisnu obradu otpada od fotonaponskih ploča i maksimalno povećati oporabu otpada od fotonaponskih ploča. Ne dovodeći u pitanje izmjene u pogledu financijskih obveza koje su potrebne kako bi se pokrili troškovi sakupljanja i obrade otpada od fotonaponskih ploča stavljenih na tržište prije 13. kolovoza 2012. i otpada od sveg EEO-a iz otvorenog područja primjene stavljenog na tržište prije 15. kolovoza 2018., a koje su uvedene ovom Direktivom, važno je da države članice osiguraju da se povezanim OEEO-om gospodari na okolišno prihvatljiv način. Države članice mogle bi, u okviru svojih pojedinačnih ili kolektivnih programa proširene odgovornosti proizvođača, poticati proizvođače da propisno sakupljaju i obrađuju povezani povijesni otpad od fotonaponskih ploča i od EEO-a iz otvorenog područja primjene.

(15) Pri reviziji Direktive 2012/19/EU i odgovaranju na njezine nedostatke ključno je osigurati da se troškovi gospodarenja OEEO-om ne prenesu nerazmjerno na potrošače ili građane. To uključuje uzimanje u obzir načela „onečišćivač plaća”, razmatranje mogućih odredaba koje se odnose na ciljeve sakupljanja OEEO-a i poštovanje hijerarhije otpada kako je utvrđena u članku 4. Direktive 2008/98/EZ.

(16) S obzirom na to da ciljeve ove Direktive ne mogu dostatno ostvariti države članice, nego se zbog njezina opsega i učinaka oni na bolji način mogu ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. Ugovora o Europskoj uniji. U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku, ova Direktiva ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tih ciljeva,

([7]) SL C 369, 17.12.2011., str. 14.

DONIJELI SU OVU DIREKTIVU:

Članak 1.

Izmjene Direktive 2012/19/EU

Direktiva 2012/19/EU mijenja se kako slijedi:

1. umeće se sljedeći članak:

„*Članak 24.a*

Preispitivanje

1. Komisija najkasnije 31. prosinca 2026. procjenjuje potrebu za revizijom ove Direktive i, prema potrebi, u tom pogledu predstavlja zakonodavni prijedlog kojem je priložena temeljita procjena socioekonomskog učinka i učinka na okoliš.

2. U procjeni učinka iz stavka 1. Komisija posebno razmatra potrebu za:

(a) odredbama kojima se posebno osiguravaju poštovanje načela pravne sigurnosti i nepostojanje neopravdanog retroaktivnog učinka u bilo kojoj državi članici;

(b) odredbama kojima se osigurava provedba hijerarhije otpada kako je utvrđena u članku 4. Direktive 2008/98/EZ;

(c) odredbama kojima se osigurava da građani i potrošači nisu opterećeni nerazmjernim troškovima, u skladu s načelom ‚onečišćivač plaća';

(d) odredbama kojima se osigurava potpuna provedba i izvršavanje ove Direktive, posebno u pogledu odgovarajućih ciljeva sakupljanja, te u pogledu sprečavanja nezakonite trgovine OEEO-om;

(e) stvaranjem nove kategorije EEO-a za ‚fotonaponske ploče' u okviru ove Direktive kako bi se fotonaponske ploče odvojile od postojeće kategorije 4. EEO-a, ‚velika oprema', kako je navedeno u prilozima III. i IV., te izračunavanjem ciljeva sakupljanja na temelju otpadnih fotonaponskih ploča dostupnih za sakupljanje na temelju njihova očekivanog vijeka trajanja, umjesto na temelju količine proizvoda stavljenih na tržište;

(f) uspostavom mehanizma kojim bi se osiguralo da će u slučaju bankrota ili likvidacije proizvođača budući troškovi sakupljanja, obrade, oporabe i za okoliš prihvatljivog zbrinjavanja otpada od fotonaponskih ploča, i iz privatnih kućanstava i od korisnika koji nisu privatna kućanstva, biti financijski pokriveni.";

2. članak 12. mijenja se kako slijedi:

(a) stavak 1. zamjenjuje se sljedećim:

„1. Države članice osiguravaju da proizvođači osiguravaju barem financiranje sakupljanja, obrade, oporabe i za okoliš prihvatljivog zbrinjavanja OEEO-a iz privatnih kućanstava, koji je već pohranjen u prikupljališta uspostavljena u skladu s člankom 5. stavkom 2., kako slijedi:

(a) za OEEO nastao od EEO-a iz članka 2. stavka 1. točke (a), osim fotonaponskih ploča, ako je taj EEO stavljen na tržište nakon 13. kolovoza 2005.;

(b) za OEEO nastao od fotonaponskih ploča ako su te fotonaponske ploče stavljene na tržište od 13. kolovoza 2012.; te

(c) za OEEO nastao od EEO-a iz članka 2. stavka 1. točke (b), a koji nije obuhvaćen područjem primjene članka 2. stavka 1. točke (a), ako je taj EEO stavljen na tržište od 15. kolovoza 2018.";

(b) u stavku 3. prvi podstavak zamjenjuje se sljedećim:

„3. Svaki je proizvođač odgovoran za financiranje operacija iz stavka 1. povezanih s otpadom nastalim od njegovih proizvoda. Proizvođač može ovu obvezu prema izboru ispuniti pojedinačno ili u okviru zajedničkog sustava.”;

(c) stavak 4. zamjenjuje se sljedećim:

„4. Odgovornost za financiranje troškova gospodarenja OEEO-om od proizvoda iz članka 2. stavka 1. točke (a), osim fotonaponskih ploča, koji su stavljeni na tržište 13. kolovoza 2005. ili prije tog datuma (‚povijesni otpad’), snosi jedan ili više sustava kojima razmjerno doprinose svi proizvođači prisutni na tržištu u trenutku nastanka odgovarajućih troškova, npr. razmjerno njihovim pojedinačnim udjelima na tržištu po vrsti opreme.”;

3. u članku 13. stavak 1. zamjenjuje se sljedećim:

„1. Države članice osiguravaju da proizvođači osiguravaju financiranje sakupljanja, obrade, oporabe i za okoliš prihvatljivog zbrinjavanja OEEO-a od korisnika koji nisu privatna kućanstva, kako slijedi:

(a) za OEEO nastao od EEO-a iz članka 2. stavka 1. točke (a), osim fotonaponskih ploča, ako je taj EEO stavljen na tržište nakon 13. kolovoza 2005.;

(b) za OEEO nastao od fotonaponskih ploča ako su takve fotonaponske ploče stavljene na tržište od 13. kolovoza 2012.; i

(c) za OEEO nastao od EEO-a iz članka 2. stavka 1. točke (b), a koji nije obuhvaćen područjem primjene članka 2. stavka 1. točke (a), ako je taj EEO stavljen na tržište od 15. kolovoza 2018.

Za povijesni otpad od EEO-a iz članka 2. stavka 1. točke (a), osim fotonaponskih ploča, koji se zamjenjuje novim jednakim proizvodima ili novim proizvodima koji ispunjavaju istu funkciju, financiranje troškova osiguravaju proizvođači tih proizvoda pri njihovoj dobavi. Države članice mogu alternativno predvidjeti da korisnici koji nisu privatna kućanstva isto tako budu djelomično ili u potpunosti odgovorni za to financiranje.

Za drugi povijesni otpad od EEO-a iz članka 2. stavka 1. točke (a), osim fotonaponskih ploča, financiranje troškova osiguravaju korisnici koji nisu privatna kućanstva.”;

4. u članku 14. stavak 4. zamjenjuje se sljedećim:

„4. S ciljem maksimalnog smanjivanja zbrinjavanja OEEO-a kao nesortiranog komunalnog otpada i omogućavanja njegova odvojenog sakupljanja države članice osiguravaju da proizvođači primjereno označavaju, kao prvi izbor u skladu s europskom normom EN 50419:2022, EEO koji se stavlja na tržište znakom prikazanim u Prilogu IX. U iznimnim slučajevima, kad je to potrebno zbog veličine ili funkcije proizvoda, znak se otiskuje na ambalaži, na uputama za uporabu i na garanciji EEO-a.”;

5. u članku 15. stavak 2. zamjenjuje se sljedećim:

„2. Da bi se bez dvojbe mogao odrediti datum kad je EEO stavljen na tržište, države članice osiguravaju da se oznakom na EEO-u jasno navodi da je EEO stavljen na tržište nakon 13. kolovoza 2005. U tu se svrhu kao prvi izbor primjenjuje europska norma EN 50419:2022.

Za fotonaponske ploče obveza iz prvog podstavka primjenjuje se samo na fotonaponske ploče stavljene na tržište od 13. kolovoza 2012.

Za EEO iz članka 2. stavka 1. točke (b), a koji nije obuhvaćen područjem primjene članka 2. stavka 1. točke (a), obveza iz prvog podstavka ovog stavka primjenjuje se samo na EEO stavljen na tržište od 15. kolovoza 2018.”.

Članak 2.

Prenošenje

1. Države članice stavljaju na snagu zakone i druge propise koji su potrebni radi usklađivanja s ovom Direktivom do 9. listopada 2025. One o tome odmah obavješćuju Komisiju.

Kada države članice donose te mjere, one sadržavaju upućivanje na ovu Direktivu ili se na nju upućuje prilikom njihove službene objave. Države članice određuju načine tog upućivanja.

2. Države članice Komisiji dostavljaju tekst glavnih mjera nacionalnog prava koje donesu u području na koje se odnosi ova Direktiva.

Članak 3.

Stupanje na snagu

Ova Direktiva stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Članak 4.

Adresati

Ova je Direktiva upućena državama članicama.

Sastavljeno u Strasbourgu 13. ožujka 2024.

Za Europski parlament	*Za Vijeće*
Predsjednica	*Predsjednica*
R. METSOLA	H. LAHBIB